

ILIAS e-learning mint versenyképességet előmozdító tényező – magyar nyelven

Dr. Szász Antónia – Budai Attila †

Magyar ILIAS Közösség Egyesület (2085 Pilisvörösvár, Horgász sor utca 3/B.) – Gábor Dénes Főiskola (1119 Budapest, Mérnök u. 39.), szasza@gdf.hu

Absztrakt: A Magyar ILIAS Közösség Egyesület (MIKE) közhasznú célja az ILIAS ingyenes e-learning tananyagfejlesztő és -szolgáltató keretrendszer magyar nyelvű verziójának széles körű elterjesztésével segíteni az e-learning szolgáltatások és módszertan alkalmazásának általánossá tételét és minimális költséggel történő bevezetését a hazai és a környező országok magyar nyelvű felsőoktatási, közoktatási, valamint profitorientált és nonprofit képzéseiben, továbbképzéseiben, tanfolyamaiban; az internetes távoktatás, a blended learning korszerű formáinak hatékonyabb és egyre szélesebb körben történő hasznosítását; a blended learninggel és a keretrendszerekkel kapcsolatos tudományos kutatások előmozdítását és népszerűsítését; a hazai és határon átnyúló együttműködések számára kollaborációs platform kialakítását. Az ILIAS magyar nyelvű felületet a MIKE fejleszti és teszteli a hazai ILIAS felhasználók (szervezetek, magánszemélyek, szakemberek) közreműködésével. Céljai közé tartozik egy olyan, az internetről szabadon letölthető (ingyenes), magyar nyelvű dokumentáció kidolgozása, amelynek segítségével egy magyar nyelvű oktatást végző intézmény könnyen kiépítheti saját ILIAS rendszerét, beleértve a korszerű web 2.0-ás eszközök (pl. wiki, mediacast, e-portfólió, blog) felhasználását is az oktatásban. A tanulmány betekintést nyújt az ILIAS keretrendszer sokoldalú felhasználási és versenyképességet előmozdító lehetőségeibe.

Kulcsszavak: ILIAS; e-learning; LCMS; oktatási környezet

1 Bevezetés

Ma már közzismertek az internetes képzések előnyei: korszerűek, a mai igényeknek megfelelő oktatási, tanulási lehetőséget nyújtanak. A tanulás időben, térben nem kötött, kevesebb személyes jelenlétet követel meg, nagy létszámmal is megvalósítható; a tananyagok frissítése, bővítése, testreszabása gyors és olcsóbb a papíralapú anyagokénál. Ha módszertanilag megfelelően elő van készítve, akkor ez a képzési forma nagymértékben fejleszti a tanulási készségeket is. A oktatási médiumok és módszerek változatosak, ami előnyösen hat az érdeklődés fenntartására és a többirányú készségfejlesztésre is. A képzés menete alkalmasan megválasztható. Az elért eredmények többféleképpen mérhetőek (önellenőrző kérdések, feladatok, online tesztek segítségével), kiértékelhetőek (gépi vagy tutori visszajelzés, valamint személyre szabott tanács adható a továbbhaladáshoz).

* Megjelent: *Tanulmánykötet a 6. Báthory-Brassai nemzetközi konferencia előadásaiból*, 2. kötet (szerk. Dr. Rajnai Zoltán et al.), Óbudai Egyetem, Bp., 2015. pp. 137–147. (ISBN 978-615-5460-38-5) bbk.alfanet.eu

Mivel a tanulás könnyebben hozzáférhető, hiszen az idő, a hely és a tempó alkalmasan kialakítható, ezáltal könnyebben összehangolható a tanulási tevékenység, a munka és a magánélet. A munka mellett tanulók az elsajátított ismereteiket már a tanulási időszak alatt hasznosíthatják a munkájuk során.

Annak érdekében, hogy az internetes távoktatás tiszta (e-learning), illetve kevert (blended learning) változataiban rejlő lehetőségeket kiaknázzuk, az effajta ismeretátadás és képességfejlesztés színvonalát, minőségi megvalósítását biztosítsuk oly módon, hogy a tanulók számára egyúttal munkaerő-piaci és költségzempontból is megérje az újszerű képzés választása, megfelelően elő kell készíteni a rendszer bevezetését, hatékonyá kell tenni a rendszer működését azáltal, hogy módszertanilag is támogatjuk alkalmazását. A megváltozott képzési struktúra, az új tanítási/tanulási környezet újszerű tutori és mentori feladatokat implicál [5, 7, 8]. Az új képzési rendszerre és az ennek megfelelő módszertanra való áttérés nemcsak a technológiai fejlesztést és az intézményi szintű menedzsmentet kívánja meg, hanem a tanulók, oktatók, az internetes tutorok, mentorok új szerepükre és ahhoz kapcsolódó feladataikra való felkészítését is. [5]

Ha az adott intézmény szakmailag színvonalasan s egyben gazdaságilag hatékonyan tudja kialakítani a képzés rendszerét, akkor ez a tanulók, illetve a képzésre beiskolázott munkatársak számára – másfajta képzésekhez viszonyítva – lehetőséget és megtakarítást biztosít, az intézmény számára pedig versenyelőnyt is jelent. [13] A munka mellett tanulók, családosok, az oktatási intézménytől távol lakók, fogyatékkal élők, kismamák is bekapcsolódhatnak a felsőoktatásba és a szakképzésbe, vagyis egy jól kialakított rendszer széles társadalmi rétegek és csoportok esélyegyenlőségének növelését teszi lehetővé.

Jelen tanulmány az internetes képzéseket komplex szolgáltatásokkal támogató, ingyenesen elérhető ILIAS e-learning keretrendszer mutatja be, valamint a Magyar ILIAS Közösség Egyesületet, amely a rendszer magyar nyelvű felületét gondozza, és sokrétűen segíti a rendszer bevezetését és használatát.

2 Az ILIAS e-learning keretrendszer

2.1 Az ILIAS bemutatása

Az ILIAS egy nyílt forráskódú, internetes felületen működő e-learning keretrendszer (tanulás- és tartalommenedzsment rendszer, azaz Learning Management System és Learning Content Management System), amely teljes körű megoldást kínál az elektronikus taneszközök online fejlesztésére és használatára az oktatásban, illetve a különféle (például munkahelyi) képzési rendszerekben. Az ILIAS a német Integriertes Lern-, Informations- und

Arbeitskooperations-System (integrált tanulási, információs és csoportmunka rendszer) elnevezés kezdőbetűiből alkotott mozaikszó.

Az ILIAS háttérzolgáltatásként támogathatja a hagyományos képzést, a vegyes rendszerű oktatást (blended learning), de lehetőséget biztosíthat egy virtuális iskola kialakítására is. Funkcionalitása kiterjed az elektronikus tananyagok és oktatási tartalmak fejlesztésére és kezelésére (SCORM-, HTML- és ILIAS saját szabvány szerinti, ún. natív tananyag, fogalomtár, médiagyűjtemény stb.), az oktatás menedzselésére online kurzusokban, csoportokban, a teszt- és kérdéskatalógusok előállítására és hasznosítására (pl. anonim önellenőrző teszt, elektronikus vizsga), korszerű kommunikációs eszközök (e-mail, fórum, chat, wiki, podcast stb.) használatára.

2.1.1 ILIAS történelem

Az ILIAS keretrendszer első változatát 1997-től kezdték fejleszteni a Kölni Egyetem VIRTUS projektjének keretében. Az 1.0-ás verziót 1998. november 2-án tették elérhetővé a Kölni Egyetem portálján. Az ILIAS 2000 óta nyílt forrású, szabadon használható szoftver. Fejlesztését a Kölni Egyetem végzi és koordinálja; jelentős német állami és EU-s forrásokból támogatják. Az ILIAS-t a világ 22 országában használják, köztük olyan nemzetközi szervezetek is, mint a NATO és az ISO. [15] Magyarországon is számos szervezet alkalmazza a rendszert, 15 ezek közül hazai ILIAS referenciainstanzok.

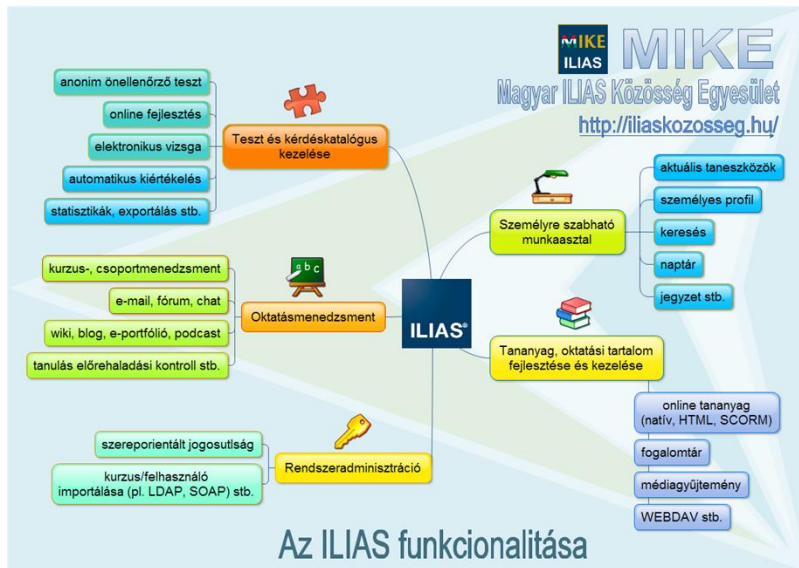
2.1.3 Technikai információk

Az ILIAS egy PHP nyelven írt szoftver, amelyet a fejlesztői a General Public License keretein belül terjesztenek. A rendszer internetes alapon PHP futtató környezet és MySQL adatbázis segítségével működik. Tanúsított kompatibilis a SCORM 1.2 és 2004, AICC, LOM metadata, IMS QTI szabványokkal.

2.2 Az ILIAS funkcionalitása

Az ILIAS széles spektrumon kínál lehetőségeket oktatási tartalmak fejlesztésére, kezelésére, az oktatás és a tanulás teljes folyamatának menedzselésére. Web2.0-ás funkciói támogatják a tartalmak megosztását, kezelését és szervezését (pl. címkézés, privát jegyzetek, nyilvános megjegyzések, RSS, közösségi könyvjelzőzés), a kooperatív tevékenységet, a csoport- és projektmunkát, az egyéni és közösségi tudásmegosztást (pl. blog, wiki, podcasting révén), valamint e-portfólió készítését. A felhasználók számára személyes felületet (munka- és magánterületet) is kínál, amelyet testreszabhatnak, ahol tanulási tartalmaikat, az érdeklődésükre számot tartó elemeket, objektumokat szervezhetik.

Az ILIAS funkcionalitásáról összefoglaló áttekintést nyújt az 1. ábra.

1. ábra.

Az ILIAS főbb szolgáltatásai

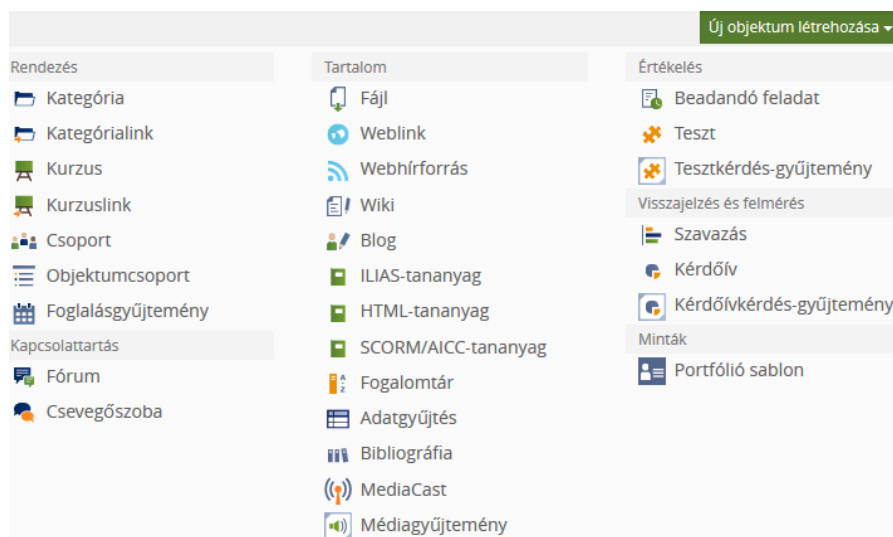
Az ILIAS adminisztrációs felületén beállíthatók az általános rendszerjellemzők, a stílus és elrendezés, testreszabhatók a szolgáltatások, a naptár, a levelezés, a címkézés, az e-portfólió és a kompeteniamenedzment szolgáltatás, valamint az ILIAS-ban felvehető objektumok. (2. ábra)

Általános	Szolgáltatások	Objektumok
<ul style="list-style-type: none"> ✖ Általános beállítások 🌐 Stílus és elrendezés ✍ Szerkesztés 🌐 Nyelvek 📦 Bővítmények, modulok és szolgáltatások ♿ Könnyű kezelés 🔍 Súlyrendszer 📊 Statisták és tanulási haladás Felhasználók 👤 ILIAS-fiókok 📄 Szolgáltatási feltételek 🔑 Hitelesítés és regisztráció 🔒 Adatvédelem és biztonság 	<ul style="list-style-type: none"> 📅 Munkaasztal 📰 Hírek és webhírforrások 🏷 Címkézés 📁 Portfólió Kompeteniamenedzment 📅 Naplár ✉ Levelezés 🔍 Keresés 🔗 Metaadatok 🌳 Taxonómia 👤 Igazolás 📦 ECS 🛒 Áruház 👤 Harmadik fél szoftvere 	<ul style="list-style-type: none"> 🏠 Taneszköztároló 📝 Blog 👤 Csevegés 📄 Kurzus 📄 Beadandó feladat 📁 Fájlok és mappák 🗨 Fórum 👤 Csoport 📄 Tananyagok 📻 MediaCast 📁 Médiaobjektumok-gyűjtemények 📄 Kérdőív ⚙ Teszt és értékelés 🌐 Weblinkek 📄 Wiki

2. ábra.

Az ILIAS adminisztrációs panelje

A felhasználók – szerepbeállításuktól függően – könnyen fel tudnak venni különböző objektumokat, oktatási tartalmakat (fájlt, weblinket, webhírforrást, wikit, blogot, e-portfóliót, fogalomtárát, bibliográfiát, médiatartalmakat és médiagyűjteményt, adatgyűjtési modult), készíthetnek ILIAS, HTML- és SCORM-tananyagot, létrehozhatnak fórumot, indíthatnak csevegőszobát, amelyek mindegyikét megfelelően testreszabhatják. Az oktatási, tanulási tartalmak kategóriákba, kurzusokba, csoportokba rendezhetők, illetve kialakíthatók objektumcsoportok is. Az értékelést ILIAS gyakorlatok, beadandó feladatok, online tesztek támogatják, a felmérésekhez pedig kérdőív készíthető, valamint szavazás indítható. Az ILIAS által kínált lehetőségeket a 3. ábra mutatja be.

3. ábra.

Az ILIAS-ban felvehető objektumok

Fontos kiemelni, hogy *az ILIAS saját, beépített fejlesztőeszközökkel* rendelkezik: vagyis ingyenesen létrehozhatók a rendszerben SCORM-, illetve HTML-tananyagok, amelyek azután könnyen exportálhatók és importálhatók. Olyan intézmények, amelyek még nem építették ki saját e-learning rendszerüket, illetve részt vesznek vagy szívesen csatlakoznának közös internetes képzési projektekhez (például a K-MOOC Kárpát-medencei hálózathoz), de nem rendelkeznek még saját tananyagfejlesztő eszközökkel, az ILIAS integrált fejlesztőeszközei révén igényes és más keretrendszerben is lejátszható SCORM vagy HTML oktatási tartalmakat fejleszthetnek.

2.3 Ízelítő az ILIAS fejlesztésekből

Reszponzív webdizájn: A rezponzív dizájnnal rendelkező oldalak alkalmazkodnak a képernyő méretéhez, és újraszervezik a weboldalak elemeit. Így akár mobil eszközökön, akár számítógépen vagy laptopon nézzük az ILIAS tartalmakat, azonnal az optimalizált elrendezés jelenik meg, megfelelő minőségben és méretben.

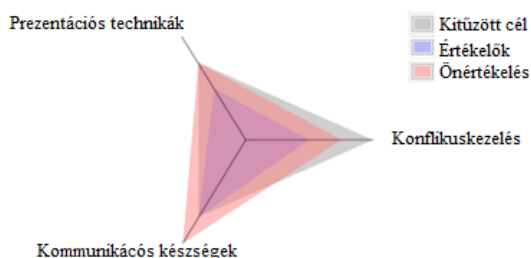
Tanulási szintek meghatározása: Az ILIAS-tananyagban különböző szintű tartalmi részek adhatók meg, például „alapismeretek” és „ismeretek haladóknak”. A tanuló elrejtheti, illetve felfedheti az „ismeretek haladóknak” tananyagrészeket. A tananyagszerkesztőben már alapértelmezetten találunk stílust a haladó ismeretekhez, de igény szerint további szinteket is felvehetünk.

ILIAS mindmap plug-in: Kedvelt bővítmény az ILIAS-ban a gondolattérkép, amely vizuálisan jeleníti meg a tananyag, illetve egyes témák kapcsolódásait.

SCORM Offline Player: Az a lehetőség, hogy ahol és amikor csak akarunk, tanulhatunk, az e-learning egyik nagy előnye. Azonban állandó internetkapcsolatra van szükség ahhoz, hogy az LMS-ben lévő tanulási tartalmakat használhassuk. Eddig legalábbis így volt, ám az ILIAS 4.4 egyik új fejlesztése révén egy SCORM offline player segítségével anélkül is futtathatunk SCORM tanulási modult, hogy közben online lennénk. A bővítményt eredetileg a Francia Haditengerészet számára fejlesztették ki, mivel a hajókon és más helyeken nem tudtak csatlakozni a szervezet intranetjéhez. A SCORM offline lejátszóval a felhasználó internetkapcsolat nélkül is futtatni tudja a tanulási modult a böngészőjében; tesztekkel tölthet ki, befejezheti a tananyagrészeket. Az offline használat ideje alatt a nyomkövetési adatok az Offline Managerben kerülnek tárolásra. Eközben a modul online verziója a felhasználó számára blokkolva lesz, elkerülendő a divergens tanulási előremeneteli adatokat. Amikor a felhasználónak ismét internet- (vagy intranet-) kapcsolata lesz, és be tud lépni az ILIAS-ba, behívhatja az adott tanulási modult, és szinkronizálni tudja a követési adatokat.

Kompetenciaprofilozás és differenciált tanulási utak: Az ILIAS-ban a kompetenciamenedzsment funkció kiterjesztésének részeként ún. kompetenciaprofilok létrehozására van lehetőség (például képzések kimeneti követelményeinek megfelelően vagy vállalatnál meghirdetett pozíciókhoz kapcsolódóan). A kompetenciaprofilozás egy adott szakmai ismeret, modul, tantárgy stb. során elérendő kompetenciaelemek és szintek meghatározását jelenti, amit sokoldalúan lehet felhasználni az egyéni fejlesztés, értékelés során. A tanuló visszajelzést kaphat elért eredményeiről, és útmutatást arra vonatkozóan, mit érdemes még fejlesztenie. Felhasználható arra is, hogy bizonyos szint elsajátítását feltételnek szabjuk meg egy újabb tanulási modulhoz való hozzáférés, vagy egy magasabb szintű, az előzőekre épülő kurzushoz való csatlakozás esetén (alapja lehet teszteredmény, illetve megfelelő szintű nyelvi vagy programozási készség).

360°-os felmérés: Ez a funkció lehetőséget ad különböző kompetenciák (ismeretek, készségek, képességek) felmérésére, más személyekkel (tanulócsoporttal, kollégákkal) vagy az önértékeléssel való összevetésre. Hasznos eszközként szolgálhat a személyes fejlődés és a személyzetfejlesztés számára. Dr. Kriskó Edina kolléganőnk rámutatott arra, hogy az ILIAS kompetenciamenedzsment funkciójával karöltve munkaköri profilok kialakítása is lehetővé válik, s a személyek gyengeségeit, hiányosságait felmérve a megfelelő tananyagok rendelkezésre bocsátása is személyre szabottabb lehet. A szolgáltatás módot ad visszacsatolásra is: a felhasználók visszajelzéseket kérhetnek másoktól is (beállítástól függően akár a rendszerben nem regisztrált személyektől is). Ha engedélyezzük a kompetenciamenedzsment funkciót, akkor a 360°-os visszajelzés eredményeit hozzárendelhetjük az adott személy kompetenciaszintjéhez. Az elvárt és az elért szintet az ILIAS vizuálisan is megjeleníti egy sugárdiagram segítségével (4. ábra). Így a személy képet kap a meglévő és az elvárt kompetenciaszint közötti eltérésről, erősségeiről, hiányosságairól, s ezáltal a további szakmai fejlődés szükséges irányairól, amelyet – előzetesen beállított vagy személyre szóló – szöveges útmutatóval, ajánlott ILIAS tartalmak, tananyagrészek linkelésével is támogatathatunk.

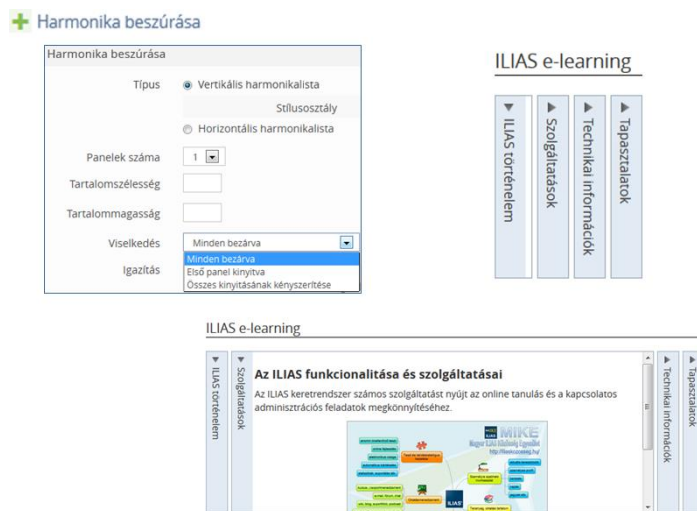
4. ábra.

A kompetenciafelmérés eredményének vizuális megjelenítése

Matematikai számítások ILIAS tesztekben: Az általános gyakorlat szerint a tesztekben a válaszokat egy előzetesen meghatározott eredménnyel vetik össze. Ennél jóval dinamikusabb megoldást szerettek volna a matematika oktatással foglalkozó intézmények, így a fejlesztők az ILIAS-t összekapcsolták egy számítógépes algebra rendszerrel (Computer Algebra System, röviden: CAS). Ezáltal lehetővé vált, hogy a tesztválaszokat matematikai egyenletekkel számítsuk ki, és ellenőrizzük az eredményt. A CAS Question Plugin révén tehát egy olyan kérdéstípus érhető el az ILIAS-ban, amely a CAS használatával kiszámítja a megadott válaszokat, és lehetővé teszi, hogy igényes tesztek és hasznos értékeléseket adjunk a tanulóknak (pl. egy differenciálegyenlet megoldását az eredményül kapott függvény képletével és grafikonjával).

ILIAS lapok megjelenítése harmonikaelrendezéssel: A tananyagelemek, fejezetek, wikilapok megjelenítése harmonikaelrendezéssel igen látványossá és

könnyen áttekinthetővé tehető. A funkciót a szerkesztési felületen a beszurás opció legördülő menüjéből érhetjük el. Megadható a harmonikalista típusa, amely lehet vertikális és horizontális, valamint a panelek száma, mérete és más tulajdonságai. (5. ábra)

5. ábra.

Harmonikaelrendezés

Fájltartalom előnézetének megjelenítése: Ha rákattintunk a fájl neve mellett a képernyő ikonra, megjelenik a fájl tartalom előnézete, amelyben nyílak segítségével navigálni is lehet. (6. ábra)

6. ábra.

Fájltartalom előnézetének megjelenítése

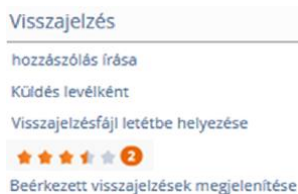
Az ILIAS Gyakorlatok újdonságai: A Gyakorlatok beküldési határideje felvehető a kurzus- és csoportnaptárakba. A feladatok változatos formában beadhatók: a beadás módja a feladat jellegének megfelelően lehet egyéni és csapatfeltöltés (csoportfeladatok esetén), szöveg, illetve blog vagy portfólió hozzáadása. (7. ábra)

7. ábra.

ILIAS Gyakorlatok beadási módjai

A tutorok sokoldalú, személyre szabott értékelést adhatnak: szöveges visszajelzést (megjegyzést), hosszabb visszajelzést e-mailben vagy visszajelzésfájl feltöltésével. Engedélyezhetik, illetve előírhatják, hogy a tanulók egymás megoldásait is értékeljék (adhatnak pontot és hosszabb visszajelzést is). Az értékelések átlagát csillagok mutatják, mellette az értékelések számával. (8. ábra)

Ábra 8

Visszajelzések típusai ILIAS Gyakorlatok értékelésénél

Tanulói visszajelzés (Peer Feedback) mód: Ha bekapcsoljuk, akkor a felhasználók értékelhetik társaik megoldását egy beállított időintervallumban. Megadhatjuk, minimum hány felhasználó munkáját kell értékelnie a résztvevőnek, mielőtt saját munkájának értékelése láthatóvá válik, és milyen határidővel. Az értékelés történhet jegyben, illetve pontszámban, amelynek átlagát csillagok mutatják. A „fájl feltöltése” opció aktiválásával visszajelzésenként egy fájl feltöltését engedélyezzük. A személyre szabott bírálati visszajelzés beállításával a visszajelzések teljes névvel jelennek meg.

3 ILIAS Magyarországon

3.1 Az ILIAS alkalmazása

Hazánkban az ILIAS-t sokféle intézményi keretben és képzéstípusban használják. Az ILIAS a közigazgatás távoktatási rendszere. Régóta használja a Vám- és Pénzügyőri Iskola, az Országos Rendőr Főkapitányság (ORFK) Oktatási és Kiképzési Főosztálya. A felsőoktatásban több főiskola (pl. Gábor Dénes Főiskola, Szolnoki Főiskola, Zsigmond Király Főiskola), egyetem (pl. a Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kara, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem) vezette be. Az ILIAS egészségügyi területen is igen elterjedt. Ezt használja az Egészségügyi Szakképző és Továbbképző Intézet (ETI) Virtuális Iskolája, a későbbi intézményi összevonásokkal létrejövő Gyógyszerészeti és Egészségügyi Minőség- és Szervezetfejlesztési Intézet (GYEMSZI), az Egészségügyi Nyilvántartási és Képzési Központ (ENKK) és az Állami Egészségügyi Ellátó Központ (ÁEEK). Cukorbetegség számára nyújt öngondozást segítő szolgáltatásokat a Alkalmazott Logikai Laboratórium DIABALL elnevezésű ILIAS rendszere (<http://www.diaball.hu/diaball>). Szívesen alkalmazzák informatikai cégek és oktatási, továbbképző intézmények (pl. az ILIAS Tanulástér @ LSI e-Didaktikai tudásbázis, a Drégelyvár GSM, az Interoktat Kft., az Infotec Kft., a WSH Számítástechnikai Oktató és Szolgáltató Kft. és az AR Consulting Kft.). Nagyvállalati felhasználói közül az MVM Magyar Villamos Művek cégcsoportot említjük meg. A nonprofit felhasználók közé tartozik például a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit Kft., valamint a Regionális Érdekvédelem Alapítvány. A magyarországi Ubuntu közösség oktatási rendszere is ILIAS. A 4TAPPANCS Kutyaiskola a szakmai képzések, oktatások, e-learning tanfolyamok széles skáláját kínálja ILIAS-ban. És még folytathatnánk a sort.

Sokoldalú funkcionalitása miatt használják projektmenedzsment rendszerként is (pl. önkormányzatoknál, kutatóintézeteknél, polgármesteri hivatalban). A Magyar Tudományos Akadémia Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet (MTA SZTAKI) egy nemzetközi projekt keretében ILIAS-ban fejlesztette például az IQTool (teljes nevén Innovative eLearning Tool for Quality Training Material in VET) nyílt forráskódú, LMS-be integrálható, tananyagértékelő szoftvert, azzal a célkitűzéssel, hogy a szakképzés számára hatékony minőségirányítási és minőségbiztosítási eszközt nyújtson. (<http://www.iqtool.eu>)

3.2 Az ILIAS bevezetésének és működtetésének legfontosabb tapasztalatai

Egy e-learning keretrendszer intézményi szintű hasznosítását a következő tényezők befolyásolhatják döntő módon: [4]

- A fejlesztés elindításának előfeltétele egy átgondolt stratégiai terv, amely a célkitűzések, az objektív és szubjektív feltételrendszer keretei mellett meghatározza az új e-learning szolgáltatások helyét és szerepét a képzés rendszerében.
- Egy e-learning keretrendszer intézményi szintű bevezetése jelentős változásokat okoz (pl. új munkakörök, feladatok, szervezeti változások), amelyeket folyamatosan menedzselni kell. Ebben meghatározó az intézményi vezetés szerepe és felelősége.
- Az oktatás, illetve képzés hatékonysága e-learning környezetben is döntően a tanárokon múlik, így motiválásuk és megfelelő felkészítésük alapvető sikertényező. Szükségük van kellő tájékozottságra és támogatásra az új képzési formában és az újszerű környezetben; hasznosak számukra a minták, jó példák, illetve a felvetődő problémák megbeszélése és a tapasztalatcsere.
- A megfelelő technikai, technológiai környezet a hatékony szolgáltatásokhoz ma már lényegében adott vagy relatíve könnyen megteremthető. A színvonalas szolgáltatáshoz ugyanakkor fontos figyelni a 24 órás, nagy megbízhatóságú szerverpark kiépítésére is.

Mindezekben igyekszik támogatást nyújtani a Magyar ILIAS Közösség Egyesület.

3.3 Az ILIAS-szal kapcsolatos hazai kutatások

Az ILIAS keretrendszerrel kapcsolatos kutatási eredmények és publikációk online repozitóriuma megtalálható a Magyar ILIAS Közösség Egyesület Tudástárában [16]. A repozitórium tartalmazza az ILIAS rendszer bevezetésével, működtetésével kapcsolatos kutatási anyagokat, cikkeket, előadásokat, jó gyakorlatokat, tudományos közleményeket, szakdolgozatokat. Az ILIAS-szal kapcsolatos kutatási tapasztalatok alapján doktori disszertációk is születtek: Dézsi Zsolt „A blended-learning módszer bevezetése a pénzügyőrök szakképzésébe” címmel írta meg értekezését [6], Petákné Balogh Anikó a ILIAS szerepét vizsgálta a felsőoktatási intézmények tudásmenedzsment rendszerében [12], Kriskó Edina pedig egy külön fejezetet szentelt az ILIAS és a rendőrség kapcsolatának [9]. Több tanulmány foglalkozott az ILIAS és a blended learning módszer hatékonyságával [pl. 4, 10, 11] és ennek meghatározó tényezőivel [4, 5], az e-learning minőségbiztosításával, pénzügyi szempontjaival [13], a mobileszközökkel való tanulás (az ún. mobile learning, röviden m-learning) lehetőségeivel és tapasztalásaival [pl. 2, 3] és mind több publikáció születik az ILIAS alkalmazásáról a tehetséggondozásban, fejlesztésben, új tantárgyak bevezetésében.

4 A Magyar ILIAS Közösség Egyesület tevékenysége

4.1 Az Egyesület bemutatása

A Magyar ILIAS Közösség Egyesületet (MIKE) az ILIAS keretrendszer már több éve felhasználó szakemberek és intézmények alakították meg 2011-ben. Az alapítók azzal kívántak hozzájárulni a hazai és határon túli magyar nyelvű oktatás és képzés fejlesztéséhez, hogy az ILIAS szoftver hasznosításával kapcsolatos szakmai tudásukat, több mint egy évtizedes tapasztalatukat széles körben, közhasznú szolgáltatásként is közzéteszik.

Az Egyesület alapítását több éves aktív szakmai együttműködés és tapasztalatcsere előzte meg. Az ILIAS-t felhasználó szakemberek 2006-tól szerveznek tematikus workshopokat, valamint az évente megrendezésre kerülő eLearning Fórum keretében ILIAS tutoriókat. 2009-ben Budapesten, a Gábor Dénes Főiskolán került megrendezésre a 8. Nemzetközi ILIAS Konferencia. A hazai szakemberek és ILIAS-t használó referenciainstítúciók részéről itt fogalmazódott meg egy ILIAS felhasználást támogató civil szakmai szervezet gondolata. Az alapítást előkészítő ülésre 2010-ben került sor. Az Egyesületet a Pest Megyei Bíróság közhasznú egyesületként vette nyilvántartásába. Az új Civil törvény értelmében 2014-ben ismét kérelmezte és megőrizte közhasznú jogállását.

4.2 A MIKE célja és tevékenysége

A Magyar ILIAS Közösség Egyesület alapszabályban rögzített célja „tevékenységével elősegíteni az e-learning és a kapcsolódó módszertan fejlesztését, valamint a minőségi e-learninghez szükséges újfajta szemléletmód minél szélesebb körű érvényesítését az oktatásban, képzésben, a kutatásban és a tudományos közéletben. Az ILIAS ingyenes e-learning tananyagfejlesztő és szolgáltató keretrendszer magyar nyelvű verziójának széles körű elterjesztésével segíteni az e-learning szolgáltatások és módszertan alkalmazásának általánossá tételét és minimális költséggel történő bevezetését a hazai és a környező országok magyar nyelvű felsőoktatási, közoktatási, valamint profitorientált és nonprofit képzéseiben, továbbképzéseiben, tanfolyamaiban; az internetes távoktatás, a blended learning korszerű formáinak hatékonyabb és egyre szélesebb körben történő hasznosítását”; a blended learninggel és a tanulásmenedzsment rendszerekkel (Learning Management Systems, LMS) kapcsolatos tudományos kutatások előmozdítását és népszerűsítését. Az Egyesület rendszeres programjaival, találkozóival, konferenciáival, információs rendszerével, a kutatások, publikációk nyilvántartásával, közreadásával igyekszik előmozdítani az internetalapú oktatás fejlődését, a tudományos eredmények megismerését, a szakmai információk áramlását. [1]

Az Egyesület közhasznú tevékenysége az ILIAS keretrendszer magyar nyelvű verziójának bevezetését ingyenes internetes szolgáltatásokkal támogatja. Ezek kiterjednek a magyar nyelvű felhasználói felület folyamatos aktualizálására, a bevezetéshez szükséges magyar dokumentációk és képzési anyagok biztosítására, a szakmai tanácsadásra, a didaktikai kutatásokra és ajánlásokra. Személyes találkozási népszerű és hatékony formái a tapasztalatcserének, új ismeretek, készségek átadásának, fejlesztésének.

4.3 Eddigi eredmények és megvalósítandó célok

4.3.1 Az Egyesület eddigi eredményei

1. Az Egyesület változatos formában támogatja az ILIAS rendszert használó és bevezetni kívánó szervezeteket és személyeket. Információs anyagokkal, tudástárral, rendezvényekkel, képzésekkel, workshopokkal, szakmai tanácsadással segíti munkájukat.

2. Az Egyesület működtet egy folyamatosan aktualizált verziójú ILIAS rendszert, amelyhez az interneten nyilvános hozzáférést és kipróbálási lehetőséget biztosít. Az Egyesület ezzel a rendszerével lehetőséget biztosít a weben bárki számára, hogy az új ILIAS verziókat a gyakorlatban is kipróbálja.

3. A MIKE folyamatosan telepíti és teszteli a megjelenő új ILIAS verziókat, ennek eredményeit szakmai fórumokon ismerteti és közzéteszi a honlapján (www.iliaskozosseg.hu).

4. Folyamatosan végzi az ILIAS magyar nyelvű verziójának gondozását (több ezer fogalom szakfordítását, majd tesztelését a felhasználói felületen), a nyelvi fájlokat közzéteszi a honlapján és e-mailben megküldi az ILIAS magyar felhasználó szervezeteinek, illetve az Egyesület tagjainak.

5. A MIKE jelentős mennyiségű önkéntes munkával végzi az új ILIAS verziók tesztelését.

2014 nyarán az új ILIAS 5.0 tesztverziójának magyar nyelvű felületének nyelvi és funkcionális tesztelését végeztük önkéntesek közreműködésével. A tesztrendszer az ilias.zskf.hu/teszt oldalon fut.

6. A MIKE a honlapjának működtetésével publikációs lehetőséget és szakmai kommunikációs fórumot biztosít az e-learninggel és az ILIAS-szal kapcsolatos kutatási eredmények, szakmai tapasztalatok közzétételére. A weben hozzáférhetővé teszi az e-learninggel és az ILIAS-szal kapcsolatos magyar nyelvű információs és mintatananyagokat, publikációkat (ILIAS felhasználói kézikönyv kivonat, elektronikus fogalomtár, online tesztípus- és kérdőív-minta, wiki szerkesztő online tananyag, szakcikkek és előadások stb.).

7. A MIKE ILIAS rendszerében létrehozta és működteti a M.E.N.T.A. elnevezésű e-learning módszertani és didaktikai szakmai fórumot, amely lehetőséget biztosít az ILIAS használatával, valamint a blended learninggel kapcsolatos módszertani, didaktikai kérdések megvitatására, a tapasztalatok és az eredmények elemzésére.

8. Az Egyesület folyamatosan együttműködik az ILIAS-t fejlesztő és alkalmazó hazai és nemzetközi szervezetekkel, az ILIAS-t potenciálisan hasznosító célcsoportokkal, intézményekkel. Az ILIAS-szal kapcsolatos magyar nyelvű információs anyagok aktualizálása és publikálása alapvetően a MIKE honlapján történik, de az Egyesület havonta kiadja a MIKE Hírlevelet is.

9. A MIKE Hírlevelet a Magyar ILIAS Közösség, az ILIAS és az e-learning nemzetközi és hazai történései, a többeket érintő, hasznos információk (események, hírek, ajánlók, felhívások, fejlesztési irányok, hasznos újdonságok) rendszeres és gyűjteményes áramoltatásának előmozdítására indítottuk útjára. Helyet és lehetőséget biztosítunk tagjaink, tagszervezeteink és partnereink bemutatkozásának, tapasztalataik közreadásának, eredményeik, jó gyakorlataik bemutatásának.

10. Az Egyesület működteti a MIKE szakértői bázisát. Honlapunkon 14, az ILIAS működtetésében, fejlesztésében és hasznosításában több éve eredményes szakember vállal szakértői feladatokat szakmai önéletrajzuk, kompetenciáik és elérhetőségük feltüntetésével.

11. Az Egyesület rendszeresen tart tájékoztatókat, térítésmentes workshopokat. Tagjaink rendszeresen részt vesznek tudományos műhelymunkában, illetve konferenciákon.

4.3.2 Megvalósítandó célok

Az Egyesület jelentős forráshiánnyal küzd. Ennek ellenére megalakulása óta igyekszik cél szerinti szolgáltatásait legalább alapszinten biztosítani. De nagy és egyre növekvő igény van a felhasználó és a leendő felhasználó szervezetek részéről arra, hogy szélesebb körű, intenzívebb szolgáltatást nyújtson.

A jelentős mennyiségű önkéntes munka (évente több mint 1000 óra) ellenére is csak részben sikerült teljes körű szolgáltatásokat kiépíteni és országosan bevezetni. Ehhez a pályázatok kidolgozása során már elvégzett munkaerőbecslések és költségelemzések szerint több millió Ft-os külső forrás bevonására, illetve az eddig végzett önkéntes munka többszörösére van szükség.

Inkubátor program: Az Egyesület pályázatiprojekt-koncepciót és tervet dolgozott ki a MIKE Inkubátor program megvalósítására, amelynek célja az ILIAS rendszert bevezetni kívánó intézmények komplex támogatása. Specifikálta az ehhez szükséges online tananyagok tartalmát és formáját, megtervezte a fejlesztés feladatait, ezek szakemberigényét és infrastrukturális feltételeit, kiválasztotta a projekt vezetőjét, helyetteseit, a tananyagfejlesztő teamek szakembereit. A projekt

által létrehozott ingyenes ILIAS e-learning tananyagok tartalmaznak az e-learning (blended learning) bevezetésének javasolt szervezeti, didaktikai intézkedéseit, az oktatásmenedzselés és elektronikus tananyagfejlesztés ILIAS felhasználói kézikönyvét, valamint a tanári és rendszeradminisztrátori képzés dokumentációit.

Magyar nyelvű ILIAS súgórendszer fejlesztése: Az ILIAS-ban online súgó és buboréksúgó aktiválható. E szolgáltatásokat szeretnénk magyar nyelven is kialakítani, hogy mielőbb, minél jobb tartalommal és minél többen használhassák. Az online súgóban leírások, útmutatók, hasznos tanácsok és jó gyakorlatok is közzétehetők. A buboréksúgók (tooltipek) rövid útmutatással szolgálnak adott funkcióról, menüpontról.

Az Egyesület a megfogalmazódott igények nyomán szeretné gyakoribbá tenni személyes találkozóit, bővíteni képzési, tanfolyami kínálatát.

Ösztönözzük az ILIAS felhasználókat jó gyakorlataik közreadására, s ezzel párhuzamosan igyekszünk hatékony segítséget adni a minőségi e-learning és blended learning képzések bevezetéséhez, működtetéséhez.

Összefoglalás

Az ILIAS e-learning keretrendszer szolgáltatásait tekintve versenyképes a piacon kapható keretrendszerekkel. Nagy vonzereje, hogy egy ingyenes szoftverrel megoldható az oktatás, illetve a tanulás menedzselése és a tananyagfejlesztés. Az ILIAS egy európai rendszer, továbbfejlesztése az EU-ban garantált. Jelentős, jól szervezett hazai szakembergárda áll mögötte, több éves gyakorlati tapasztalatokkal. A technológiai változásokkal és társadalmi igényekkel lépést tartó, folyamatos fejlesztésre, valamint az informatikai biztonságra kiemelt figyelmet fordítanak a fejlesztők (a rendszer NATO által akkreditált).

A Magyar ILIAS Közösség Egyesület gondozza a rendszer magyar nyelvű verzióját, és igyekszik sokoldalúan támogatni az ILIAS bevezetését és használatát, ezzel is támogatva színvonalas magyar nyelvű képzések bevezetését, korszerűsítését, hozzájárulva a Kárpát-medencei versenyképesség növekedéséhez.

Referenciák

- [1] *A MIKE Alapszabálya.* Forrás: A MIKE Dokumentációi; Hozzáférhető: http://www.iliaskozosseg.hu/goto_iliaskozosseg_cat_42.html
- [2] Balogh Anikó – Lengyel Zsuzsánna – Kovács János: M-ILIAS, Studying in a Mobile Environment. In: *EDEN Conference Proceedings*, Valencia, 2010.
- [3] Berecz Antónia – Seres György: Mobilizáljuk az e-learninget. *Journal of Applied Multimedia, Journal of Applied Multimedia*, 2013, 2(8): 49–58.
- [4] Budai Attila: Az ILIAS e-learning keretrendszer alkalmazása. In: *Informatika a felsőoktatásban 2005*, Debreceni Egyetem, 2005, 6 p. Hozzáférhető: http://www.iliaskozosseg.hu/goto_iliaskozosseg_file_159.html

- [5] Budai Attila – Szász Antónia: E-kompetencia: új technológiák és pedagógiai feladatok az internetes távoktatásban. In: *Informatika a Felsőoktatásban 2008*, Debreceni Egyetem, 2008, 8 p. Online változata elérhető: <http://www.agr.unideb.hu/if2008/kiadvany/papers/C55.pdf>
- [6] Dézsi Zsolt: *A blended-learning módszer bevezetése a pénzügyőrök szakképzésébe*. Doktori (PhD) értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2010.
- [7] Kovács Ilma: A „régí” tanítók „új” mesterségéről. *Informatika – A Gábor Dénes Főiskola Közleményei*, 2005, 8(3): 42–52.
- [8] Kovács Ilma: *Távoktatástól távoktatásig*. Budapest, 2006. <http://mek.oszk.hu/04500/04524/>
- [9] Kriskó Edina: *A rendőrség társadalmi rendeltetése és a rendőrségi kommunikáció*. VII.1.3 fejezet: *Az ILIAS és a rendőrség*. Doktori (PhD) értekezés. Pécsi Tudományegyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola, Kommunikáció Doktori Program; Budapest, 2012.
- [10] Kristóf Zsolt – Bodnár Károly – Takács Péter: Egy e-learning keretrendszer használatának hatásai. In: *InfoDidact 2010* konferenciakiadvány, Szombathely, 2010. Hozzáférhető: http://people.inf.elte.hu/szlavi/InfoDidact10/Manuscripts/KZs_et_al.pdf
- [11] Kristóf, Zsolt – Bodnár, Károly – Takács, Péter: First achievements of the adaptation of the ILIAS Learning Management System at the University of Debrecen, Faculty of Health. In: *Proceedings of the 8th International Conference on Applied Informatics*, Eger, Hungary, 2010. Vol. 2. pp. 35–44. Hozzáférhető: <http://icai.ektf.hu/pdf/ICAI2010-vol2-pp35-44.pdf>
- [12] Petákné Balogh Anikó: *Az e-learning szerepe a felsőoktatási intézmények tudásmenedzsment rendszerében*. Doktori (PhD) értekezés. Szent István Egyetem, Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola, Gödöllő, 2014.
- [13] Varga Zoltán – Szász Antónia: Economic Analysis of Blended Learning from the Students’ Point of View. In: *EDEN Conference Proceedings*, Lisbon, 2008, 6 p. Hozzáférhető: http://www.iliaskozosseg.hu/goto_iliaskozosseg_file_168_download.html

Internetes források:

- [14] A Magyar ILIAS Közösség Egyesület honlapja: www.iliaskozosseg.hu
- [15] A nemzetközi ILIAS közösség honlapja: www.ilias.de
- [16] ILIAS Tudástár, ILIAS kutatási eredmények, publikációk. Hozzáférhető: http://www.iliaskozosseg.hu/goto_iliaskozosseg_cat_439.html